

УДК 351.812

М. А. Боданюк

**ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФОРМ І МЕТОДІВ
ВЗАЄМОДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ ТРАНСПОРТНОЇ МІЛІЦІЇ
З АДМІНІСТРАЦІЯМИ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ
В СФЕРІ ОХОРОНИ ОСОБИСТИХ ТА МАЙНОВИХ ПРАВ
ГРОМАДЯН НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ**

Актуальність дослідження. На практиці всі служби міліції виступають в єдності. Всі організаційно-тактичні форми органів МВС взаємопов'язані між собою і, відповідно, взаємодоповнюють одне одного. Одним із основних принципів їх роботи є взаємодія.

Для з'ясування суті поняття «взаємодія» слід розглянути його етимологію. Це поняття може розглядатися у двох аспектах: як взаємний зв'язок явищ і взаємна підтримка [1].

О. О. Аксьонов вказує, що взаємодію в ОВС можна визначити як спільну комплексну діяльність конкретних служб і підрозділів ОВС, спрямовану на вирішення загальних завдань, які займають рівноправне становище [2].

Заслугує на увагу визначення взаємодії, надане І. П. Козаченком і В. Л. Регульським: це своєрідна модель комплексного здійснення правоохоронних заходів, які здійснюються з урахуванням відповідних умов оперативної ситуації (обстановки). Іншими словами, взаємодія є концентрацією сил, засобів і методів для досягнення поставленої мети, здійснення відповідних спільних заходів, вибором таких тактичних прийомів або їх комбінацій, які найкраще забезпечують виконання завдань у винятково короткі терміни силами і засобами, що є в розпорядженні суб'єктів взаємодії, при найменших витратах і при безумовному дотриманні чинного законодавства [3].

Взаємодія — одна із загальних форм взаємозв'язку між явищами, суть яких полягає у зворотному впливі одного предмета чи явища на інше. Вона відбувається в просторі й часі і є специфічною для кожної із форм руху матерії [4].

В юридичній літературі питання взаємодії підрозділів транспортної міліції з адміністраціями транспортних підприємств в сфері охорони особистих та майнових прав громадян на залізничному транспорті не отримали належного дослідження.

Окремі проблемні питання взаємодії міліції громадської безпеки з іншими службами досліджувались в працях наступних науковців: А. Аксьонова, О. Бандурки, С. Баранова, К. Єрмакова, О. Ульянова, В. Шванкова, О. Яреми та ін. Разом з тим забезпечення прав та свобод громадян на залізничному транспорті має певні особливості, які впливають й на вибір способів взаємодії підрозділів транспортної міліції з адміністраціями транспортних підприємств в сфері охорони особистих та майнових прав громадян на залізничному транспорті, що обумовлює необхідність їх наукового дослідження.

Метою статті є дослідження основних форм і методів взаємодії підрозділів транспортної міліції з адміністраціями транспортних підприємств в сфері охорони особистих та майнових прав громадян на залізничному транспорті.

На залізничному транспорті взаємодія здійснюється між: транспортною міліцією; територіальними органами внутрішніх справ; адміністраціями транспортних підприємств та іншими суб'єктами.

Виклад основних положень. Для кращого розуміння змісту організації взаємодії підрозділів транспортної міліції з адміністраціями транспортних підприємств в сфері охорони особистих та майнових прав громадян на залізничному транспорті слід більш детально зупинитися на характеристиці власне форм і методів взаємодії.

У практичній діяльності взаємодія підрозділів транспортної міліції та адміністрацій підприємств транспорту здійснюється в наступних формах:

- обмін інформацією про стан злочинності в сфері особистих та майнових прав громадян, а також про осіб, які схильні до скоєння цих злочинів;
- проведення спільних засідань і нарад керівних структур відомств;
- розроблення, прийняття й видання спільних наказів, вказівок та інструкцій з питань організації боротьби зі злочинами в сфері особистих та майнових прав громадян, а також з їх профілактики;
- спільна участь у проведенні спеціальних оперативно-профілактичних операцій («Пасажир», «Іноземець», «Нічний вокзал» та ін.);
- складання спільних комплексно-профілактичних планів в сфері охорони особистих та майнових прав громадян на залізничному транспорті та їх реалізація;
- проведення спільними зусиллями рейдів зберігання матеріальних цінностей;
- поєднання зусиль зі створення на підприємствах транспорту громадських формувань з охорони правопорядку та надання допомоги в їх роботі;
- спільна інформаційно-правова робота із запобігання злочинів в сфері особистих та майнових прав громадян;
- спільний аналіз причин та умов, що викликають злочини або сприяють їх учиненню, проведення заходів з їх усунення;
- проведення навчальних занять з громадськими формуваннями по охороні правопорядку з тактики й методики охорони громадського порядку та профілактики скоєння злочинів в сфері особистих та майнових прав громадян [5].

Аналіз практичної діяльності в напрямку організації взаємодії дозволяє виділити наступні методи:

- спільне вивчення й аналіз умов, що сприяли вчиненню злочинів;
- аналіз стану спільної профілактичної роботи;
- планування й проведення спільних заходів;
- контроль і перевірка виконання;
- спільна оцінка результатів;
- визначення, виходячи з ситуації, що складається, перспективних завдань і мобілізація на їх вирішення працівників транспортної міліції і залізничників;
- надання взаємодопомоги [5].

В останні роки поширилася практика складання договорів між органами транспортної міліції та управліннями залізниць. Відповідно до цих договорів керівники залізниць беруть на себе обов'язок забезпечувати грошове утримання певної штатної чисельності міліціонерів, а начальники лінійних органів внутрішніх справ, у свою чергу, підтримувати громадський порядок у потягах. На результативність діяльності спецпідрозділів по супроводу потягів можна розраховувати тільки в тому випадку, якщо будуть виключені факти використання їх працівників для виконання завдань і функцій, не пов'язаних із забезпеченням правопорядку в потягах; якщо міліціонери матимуть належні виучку й екіпірування, а за їх роботою в потягах буде установлений суворий контроль.

Непогано зарекомендували себе й інші форми залучення додаткових сил міліції. Зокрема, доцільно на договірній основі залучати працівників міліції у вільний від служби час для охорони громадського порядку в потягах і відповідно здійснювати їм додаткові виплати.

Важливою формою в процесі організації взаємодії виступає спільне планування проведення заходів попередження злочинів в сфері особистих та майнових прав громадян.

Під плануванням розуміється творча, інтелектуальна діяльність відповідних суб'єктів управління, яка направлена на вироблення єдиної схеми діяльності по профілактиці злочинів в сфері особистих та майнових прав громадян [8].

Основним видом планування заходів щодо попередження злочинів в сфері особистих та майнових прав громадян є комплексні плани профілактики злочинів [6].

Такі плани формуються на основі міжвідомчих планів органів прокуратури, внутрішніх справ, митної служби, юстиції та інших правоохоронних служб.

Комплексні плани попередження злочинів в сфері особистих та майнових прав громадян повинні охоплювати максимальне коло завдань, що виникають у сфері залізничних перевезень. Заходи формуються здебільшого у вигляді триваючих протягом значного періоду часу видів профілактичної діяльності.

Для створення плану необхідно враховувати наявну інформацію:

– інформацію, якою володіють органи внутрішніх справ на транспорті (довідкова картотека на злочинців, звернення, листи, заяви громадян і посадкових осіб, матеріали про відмову в порушенні кримінальної справи, матеріали, що поступають з інших підрозділів і служб);

– інформацію, що надійшла з інших правоохоронних органів.

Одне з головних місць в комплексному плані повинна займати боротьба зі злочинністю, що вчиняється у сфері пасажирських перевезень.

Як правило, у комплексному плані визначаються наступні напрямки боротьби:

– заходи з поліпшення діяльності всіх суб'єктів у діяльності запобігання злочинів в сфері особистих та майнових прав громадян;

– заходи з виявлення й запобігання обставинам, що сприяють учиненню злочинів у сфері пасажирських перевезень;

– заходи по встановленню осіб, які вчинюють злочини в даній сфері, а також осіб, які мають протиправну поведінку (до цієї групи входить діяльність з розроблення заходів індивідуального впливу на правопорушників) [6].

Реалізація даного заходу запобігання злочинів в сфері особистих та майнових прав громадян не може обійтися без постійного поповнення інформації, її перевірки і оновлення.

Комплексне вивчення злочинів, що вчиняються у сфері пасажирських перевезень, передбачає одночасно вивчення і аналіз оперативної обстановки на об'єктах транспорту в цілому.

Ця робота повинна містити п'ять основних елементів:

- вивчення й аналіз даних статистичної звітності;
- вивчення припинених і призупинених кримінальних справ, а також матеріалів, по яких відмовлено в порушенні кримінальної справи;
- вивчення особистості злочинців;
- вивчення та аналіз діяльності суб'єктів по запобіганню злочинів в сфері особистих та майнових прав громадян [6].

При відпрацюванні всіх елементів комплексного вивчення стану злочинності в даній сфері накопичуються фактичні дані, що потім використовуватимуться при складанні комплексних планів та проведенні конкретних заходів.

Високому рівню ефективності в спільній діяльності із запобігання злочинів в сфері особистих та майнових прав громадян заважають прояви таких негативних явищ, як:

- формальний характер більшості комплексних планів;
- відсутність спільних перевірок виконання положень планів із запобігання злочинів в сфері особистих та майнових прав громадян;
- на низькому рівні перебуває спільна аналітична робота по виявленню причин та умов, які сприяють учиненню злочинів на об'єктах транспорту [7].

Діяльність по запобіганню злочинів в сфері особистих та майнових прав громадян проводиться сьогодні лише силами окремих підрозділів лінійних відділів, що послаблює її ефективність і не дозволяє в повній мірі взаємодіяти з відповідними структурами транспортних підприємств. Просліджується розрізненість сил і засобів, які проводять попереджувальні заходи на об'єктах транспорту, як з боку транспортної міліції, так і адміністрації підприємств.

Зазначений перелік вузьких місць у спільній роботі із запобігання злочинам в сфері особистих та майнових прав громадян на об'єктах транспорту не є вичерпним, але й він дозволяє окреслити основні проблемні питання, всебічно і з урахуванням наявних реалій сьогодення.

Шляхами подолання зазначених проблем, які накопичились у цій сфері взаємодії, може стати заснування при колегіальних органах управління транспортними підприємствами відповідних постійно діючих комісій з розроблення спільних заходів протидії злочинності в сфері особистих та майнових прав громадян на транспорті. Вони також могли б ініціювати здійснення прогностичних досліджень, розробляти рекомендації для правоохоронної діяльності,

координувати налагодження відповідних ділових зв'язків та відносин між працівниками транспорту та правоохоронцями тощо.

Іншим кроком до подальшого вдосконалення організації взаємодії в даному напрямку могло б бути створення експериментальної цільової структури на зразок координаційного бюро з питань організації взаємодії між органами внутрішніх справ та адміністраціями транспортних підприємств під патронатом МВС України та Міністерства транспорту і зв'язку України. До складу цього бюро слід включити представників усіх шести Управлінь МВС України на залізницях, Головних управлінь МВС України в областях, де розташовані основні об'єкти підприємств залізничного транспорту, фахівців з організації перевезень залізничним транспортом, науковців тощо.

Формами роботи даного координаційного бюро можуть бути засідання, наради, зустрічі, на яких доцільно обговорювати оперативну обстановку, що склалася, установлювати причини її ускладнення, розробляти форми вдосконалення взаємодії, узгоджувати порядок реалізації спільних оперативно-розшукових і профілактичних заходів, які проводяться в межах транспортних магістралей та на суміжних територіях.

Спираючись на це, у планах роботи координаційного бюро слід передбачити такі основні аспекти його діяльності та напрямки взаємодії:

- періодичність проведення засідань членів бюро, нарад робочих груп для підготовки матеріалів на засідання бюро, а також зустрічей під його егідою керівників та представників підрозділів органів внутрішніх справ на транспорті з метою налагодження ділових зв'язків і контактів, розроблення напрямків вирішення спільних проблем;

- матеріальне й ресурсне забезпечення, порядок і процедуру взаємообміну різними видами інформації, її розповсюдження (друкування фотоматеріалів, композиційних портретів, демонстрації відеозаписів, аудіоплівки, дактилокарт, описів зовнішності тощо);

- організацію одночасного здійснення комплексів оперативно-профілактичних заходів з відпрацювання об'єктів залізничного транспорту або суміжних територій, виявлення фактів учинення злочинів та встановлення осіб, причетних до них;

- створення з працівників транспорту та органів внутрішніх справ на залізничному транспорті різних колективних утворень задля вирішення різноманітних спільних завдань;

- проведення інших спільних заходів у зоні взаємодії.

У рамках вказаних напрямків взаємодії доцільно було б започаткувати наступні її форми:

- участь у роботі оперативних нарад представників адміністрацій підприємств на залізничному транспорті, керівників Управлінь МВС України на залізничному транспорті, Головних управлінь МВС в областях для розгляду питань, пов'язаних з гарантуванням безпеки пасажирів;

- спільне інформування громадськості про вжиті заходи щодо запобігання злочинам в сфері особистих та майнових прав громадян на об'єктах залізничного транспорту;

— спільне узагальнення та вивчення позитивного досвіду взаємодії, його розповсюдження в інших підрозділах транспортної міліції та структурах адміністрацій підприємств на залізничному транспорті;

— постійне проведення профілактичних рейдів та інших заходів, спрямованих на гарантування безпеки пасажирів та збереження їх особистих речей;

— спільне розроблення планів та програм здійснення заходів, спрямованих на виявлення фактів учинення злочинів та своєчасне встановлення злочинців;

— постійний обмін інформацією про стан гарантування особистої та майнової безпеки пасажирів та заходи, які вживаються в даному напрямку;

— організація роботи служб безпеки транспортних підприємств, стрілецьких команд воєнізованої охорони та різноманітних громадських формувань правоохоронної спрямованості;

— проведення спільних ділових нарад, конференцій, семінарів, зустрічей з питань удосконалення заходів запобігання злочинам та прийняття спільних рішень.

Висновок. Ефективна взаємодія підрозділів транспортної міліції з адміністраціями підприємств на залізничному транспорті має важливе значення для якісного реагування на правопорушення та створення належних умов для охорони особистих та майнових прав громадян, тому, на нашу думку, застосування організаційних форм взаємодії дозволило б вирішити питання використання їх у спільній діяльності адміністрацій підприємств та ОВС на залізничному транспорті. Цей напрямок взаємодії потребує вдосконалення під час подальших наукових досліджень.

Література

1. Матвеев В. Е. Взаимодействие аппаратов по борьбе с экономической преступностью с налоговыми инспекциями в целях выявления корыстных преступлений на предприятиях, занятых организацией досуга населения: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.09 / Матвеев В. Е. — М., 1993. — 243 с.
2. Аксенов А. А. Организация взаимодействия в органах внутренних дел как функция управления: дис. ... кандидата юрид. наук :12.00.07 / Аксенов А. А. — М., 1974. — 285 с.
3. Козаченко І. П. Правові, морально-етичні та організаційні основи оперативно-розшукової діяльності / І. П. Козаченко, В. Л. Регульський. — Л. : Львів. Ін-т внутр. справ при Нац. акад. внутр. справ України, 1999. — С. 178–203.
4. Взаємодія // Українська радянська енциклопедія. Головна редакція української радянської енциклопедії : у 12 т. / голов. редкол. : Бажан М. П. (голова) [та ін.]. — К. : УРЕ. — 2-ге вид. — К., 1978. — Т. 2. — С. 213.
5. Баранов С. О. Взаємодія органів внутрішніх справ на транспорті з адміністраціями транспортних підприємств по профілактиці правопорушень // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. — 2000. — № 3. — С. 129–132.
6. Баранов С. О. Профілактика злочинів на залізничному транспорті. — Одеса, НДРВВ. — 2007. — 416 с.
7. Білий П. М., Баранов С. О. Основи профілактики злочинів на транспорті. Навчальний посібник. — УКРІНФОРМ, 2001, — 196 с.
8. Гетьман Н. И., Степаненко Ю. В. — Организация борьбы с преступлениями на пассажирском железнодорожном транспорте, Пр. пособие. — М.: Экзамен, 2003. — 128 с.

Анотація

Боданюк М. А. Загальна характеристика форм і методів взаємодії підрозділів транспортної міліції з адміністраціями транспортних підприємств в сфері охорони особистих та майнових прав громадян на залізничному транспорті. — Стаття.

Стаття присвячена дослідженню форм і методів взаємодії підрозділів транспортної міліції з адміністраціями транспортних підприємств в сфері охорони особистих та майнових прав громадян на залізничному транспорті на підставі аналізу юридичної літератури.

Ключові слова: форми і методи взаємодії транспортної міліції, взаємодія адміністрацій транспортних підприємств, охорона особистих та майнових прав громадян на залізничному транспорті.

Аннотация

Боданюк М. А. Общая характеристика форм и методов взаимодействия подразделений транспортной милиции с администрациями транспортных предприятий в сфере охраны личных и имущественных прав граждан на железнодорожном транспорте. — Статья.

Статья посвящена исследованию форм и методов взаимодействия подразделений транспортной милиции с администрациями транспортных предприятий в сфере охраны личных и имущественных прав граждан на железнодорожном транспорте на основании анализа юридической литературы.

Ключевые слова: формы и методы взаимодействия транспортной милиции, взаимодействие администраций транспортных предприятий, охрана личных и имущественных прав граждан на железнодорожном транспорте.

Summary

Bodaniuk M. A. General characteristic of forms and methods of interconnection of the transport militia forces with transport enterprises authorities in the sphere of private and property civil rights protection at the railway transport. — Article.

The article is sanctified to research of forms and methods of co-operation of subdivisions of a transport militia with administrations of transport enterprises in the sphere of guard of the personal and property rights for citizens on a railway transport on the basis of analysis of legal literature.

Keywords: forms and methods of co-operation of a transport militia, co-operation of administrations of transport enterprises, guard of the personal and property rights for citizens on a railway transport.

УДК 343.23:343.97

А. В. Брижак

ЗНАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ МІЖ ЗЛОЧИНЦЕМ І ПОТЕРПІЛИМ ДЛЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ

Актуальність теми дослідження. Становлення правової держави передбачає, що вирішення питань правозастосування має здійснюватися на законному рівні, враховуючи об'єктивно існуючі закономірності, на основі принципів, які не залежать від обставин конкретної справи, особи, діяння котрої кваліфікуються, а не на підставі суб'єктивних уподобань, політичної доцільності чи інших подібних чинників. І особливої гостроти це набуває у сфері боротьби зі злочинністю.